

“นกขมิ้น” สำหรับวงฟลูตควินเต็ต

ผศ.เอกชัย พุทธิรัฐ

สังกัดวิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

email:Phu_bass@hotmail.com

บทคัดย่อ

เพลงนกขมิ้นเป็นเพลงไทยเดิมที่มีประวัติยาวนาน ของเดิมเป็นเพลงสองชั้น ในสมัยอยุธยา ต่อมาเป็นเพลงสามท่อนปรากฏอยู่ในเพลงเรื่องและมีการนำมาขยายเป็นเพลงสามชั้น จากนั้นครุมนตรี ตรีโมท ได้รวบรวมเพลงให้เป็นเถาและประพันธ์บทร้องขึ้น นกขมิ้นเป็นเพลงที่สามารถรับใช้สังคม เช่น บรรเลงสำหรับพิธีกรรม บรรเลงสำหรับการแสดง และบรรเลงสำหรับขับกล่อม ผู้ประพันธ์ได้นำแนวทำนองหลักจากเพลงไทยเดิมมาบางส่วนแล้วได้เรียบเรียงโดยมีแนวคิดการใช้พื้นผิวแบบเฮอเทอโรโฟนีและการประสานเสียงแบบดนตรีไทยผสมเสียงประสานแบบดนตรีตะวันตก มีการนำลักษณะธรรมชาติของเครื่องดนตรีมาเรียบเรียงโดยแทนเสียงที่เกิดขึ้นด้วยเทคนิคของเครื่องดนตรีและกระสวนจังหวะ ใช้การประสานเสียงแบบโครมาติกในบางช่วง สังคีตลักษณ์ของบทเพลงเป็นลักษณะตอนที่ซ้อนอยู่ในสังคีตลักษณ์แบบสามตอน ความยาวบทเพลงประมาณ 6 นาที

คำสำคัญ: การประพันธ์เพลง เพลงนกขมิ้น ฟลูตควินเต็ต

**“The Oriole Bird”
for Flute Quintet**

Asst. Prof. Ekachai Phuhirun

email:Phu_bass@hotmail.com

Abstract

‘Nok Khamin’ is a song with a long history and continuous development. Its original version was written with a moderate tempo during the Ayutthaya period, and then was developed to fast tempo. Later, Mestro Montri Tramod arranged this piece in the format of ‘Tao Song’ and wrote lyrics for it. ‘Nok Khamin’ also has played several social roles in term of its functions, such as being used as ritual music, dramatic music and lullaby. Based on some parts of its main melody, composer rearranges this piece with techniques of Heterophony and Thai music harmony, utilizing main melody of Luktok, developing it with variation technique and played simultaneously. To imitate the original sound, Composer selects musical instruments whose sound characteristics are similar to the one used in the original version together with their music techniques and Rhythmic pattern. In some parts of the song, Chromatic Harmony is used. Composer also uses technique of pentatonic scale with changeable melody; however, mostly its main melody is still in C and G. The musical structure of this song is complex ternary form with sectional form within. It takes around 5 minutes to perform this piece.

Keyword: Music Composition, Nok Khamin Song, Flute Quintet

ที่มาและความสำคัญของการสร้างสรรค์ผลงาน

ดนตรีไทยมีวิวัฒนาการมาพร้อมกับคนไทย ควบคู่ไปกับศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูดและพิธีกรรมทางศาสนาเป็นเวลายาวนาน ดนตรีนอกจากจะแสดงออกถึงความประณีตวิจิตรพิสดารแล้วยังสะท้อนถึง ความงามด้านจิตใจและอารมณ์ของมนุษย์ในแต่ละยุคสมัย ทั้งยังเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญที่แสดงออกให้เห็นถึงความเจริญ รุ่งเรืองของชนชาติไทยที่รู้จักสร้างสรรค์ดนตรีไทย (วีรชาติ เปรมานนท์. 2532:7)

เพลงไทยเป็นเอกลักษณ์ของคนไทย เป็นมรดกซึ่งตกทอดมาตั้งแต่โบราณจนกระทั่งทุกวันนี้ปัจจุบันศิลปิน และคีตกวีมีความคิดหลากหลายในการสร้างสรรค์ผลงานเพลงไทยทั้งทางด้านเนื้อหาเนื้อเพลงและทำนองดนตรี ได้มีการนำมาใช้อย่างมีแบบแผนเพลงไทยแบ่งได้สองประเภทคือประเภทเพลงขับร้องและประเภทเพลงบรรเลง (สังัด ภูเขาทอง. 2539:133-161)

มีงานสร้างสรรค์หลายชิ้นที่มาจากการศึกษาเพลงไทยเดิมเป็นวัตถุดิบพื้นฐานในการขยายพัฒนาการสร้างสรรค์ประพันธ์เพลง มีการขยายหรือตัดทอนกลายเป็นเพลงใหม่มากมาย โดยอนุรักษ์และพัฒนาไปในทางของดนตรีตะวันตก แต่ยังมีอีกเพลงหนึ่งที่น่าสนใจคือเพลงนกขมิ้น เพลงนกขมิ้นนี้ได้รับใช้สังคมในหลายมิติ หลากหลายรูปแบบ ตั้งแต่เรื่องพิธีกรรม การแสดง หรือที่เราคุ้นเคยคือใช้ในการขับกล่อม บทบาทของเพลงนกขมิ้นมีวิวัฒนาการมาจากอดีตวิธีชีวิตและสังคมไทย เพลงนกขมิ้นมีประวัติยาวนานและมีพัฒนาการเรื่อยมาของเดิมเป็นเพลงสองชั้นในสมัยอยุธยา ต่อมาเป็นเพลงสามท่อนปรากฏอยู่ในเพลงเรื่องนกขมิ้น และมีการนำมาขยายเป็นเพลงสามชั้นจากนั้นครุมนตรี ตราโมท ได้รวบรวมเพลงให้เป็นเถาและประพันธ์บทร้องขึ้น โดยบทบาทและหน้าที่เพลงนกขมิ้นเป็นเพลงที่สามารถรับใช้สังคม เช่น บรรเลงสำหรับพิธีกรรม บรรเลงสำหรับการแสดง และบรรเลงสำหรับขับกล่อม สำหรับบทเพลงที่บรรเลงโดยวงฟลุตควินเตตยังมีไม่มากนักปัจจุบันและบทเพลงนกขมิ้นเป็นพัฒนาการประพันธ์เพลงจากเพลงไทยเดิม มีลักษณะวงที่ประกอบไปด้วยฟลุต 4 คันและ อัลโตฟลุต 1 คัน โดยผู้ประพันธ์ได้รับมอบหมายจากวงฟลุตควินเตตให้ประพันธ์เพลงสำเนียงไทยสำหรับวงฟลุตควินเตต เพื่อใช้แสดงคอนเสิร์ต

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลงใหม่ที่อนุรักษ์บทเพลงไทยเดิมในเชิงพัฒนา บนรูปแบบการประพันธ์ดนตรีตะวันตกสำหรับวงฟลุตควินเตตและสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนวิชาการเรียบเรียงเสียงและวิชาการประพันธ์เพลงได้

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

1. ผู้ประพันธ์ได้รวบรวมเทคนิควิธีการประพันธ์เพลงของฟลุตในปัจจุบันมาใช้เป็นแนวคิดและวัตถุดิบการประพันธ์เพลง จากนั้นจึงพิจารณาคัดเลือกจะใช้เทคนิคการประพันธ์เพลงแบบใดบ้าง
2. วางโครงสร้างของบทประพันธ์ทั้งหมด โดยพิจารณาการใช้วัตถุดิบจากเพลงไทยเดิม เทคนิคการบรรเลงและเทคนิคการประพันธ์เพลง โดยคำนึงถึงเทคนิคการบรรเลง วิธีการประพันธ์เพลงในด้านต่างๆ เช่น ด้านแนวทำนอง ด้านแนวประกอบ ด้านแนวเสียงประสาน และด้านอื่นๆ ของบทประพันธ์เพลง
3. เมื่อประพันธ์บทประพันธ์เพลงเสร็จสิ้น ได้นำส่งให้นักฟลุตแต่ละคนฝึกซ้อม โดยมีนักฟลุตจำนวน 5 คน
4. นำบทประพันธ์เพลงทั้งหมดไปบันทึกในห้องอัดเสียงที่มีคุณภาพสูง
5. เขียนบทบรรณธิบายบทประพันธ์เพลง รวมถึงเทคนิควิธีการประพันธ์เพลง
6. บันทึกภาพและเสียงในการแสดงคอนเสิร์ต
7. นำบางส่วนของงานสร้างสรรค์นี้ โดยเฉพาะประเด็นเทคนิควิธีการประพันธ์เพลง และเทคนิคการบรรเลงฟลุต มาให้สอนในวิชาการประพันธ์

ความยาวของผลงานสร้างสรรค์

บทประพันธ์เพลง นกขมิ้นสำหรับวงฟลุตควินเตต บทเพลงมีความยาวประมาณ 5-6 นาที ประกอบด้วยท่อนย่อยๆ ในบทเพลง 4 ท่อน

โน้ตผลงานที่เสร็จสมบูรณ์

นกขมิ้น (The Oriole Bird)

The musical score is for the piece "นกขมิ้น (The Oriole Bird)". It is written for a woodwind ensemble consisting of Flute I, Flute II, Flute III, Flute IV, and Alto Flute. The score is in 3/4 time and is divided into several sections. The first section is marked "Lento e cantabile" and begins with a dynamic of *mf*. The second section is marked "Allegro" and starts with a dynamic of *mp*. The third section is marked "Maestoso" and begins with a dynamic of *mp*. The score concludes with a section marked "Lento e cantabile" and a dynamic of *mf*. The piece ends with a final dynamic of *pp*. The score includes various musical notations such as slurs, accents, and dynamic markings throughout.

สูจิบัตรการแสดง

องค์ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติงานสร้างสรรค์

ในความเห็นของผู้ประพันธ์ ฟลูตเป็นตัวแทนของเครื่องดนตรีตะวันตกมาตรฐานที่ใกล้เคียงกับลมหายใจหรือเสียงที่เราต้องการถ่ายทอดออกมาเป็นเสียงที่คล้ายกับเสียงนกในธรรมชาติมากที่สุด เนื่องจากการกำเนิดเสียงของฟลูตไม่ได้ผ่านเครื่องช่วยหรือปากเป่าใดๆ และฟลูตยังเป็นเครื่องดนตรีที่สามารถบรรเลงได้อย่างคล่องแคล่ว อ่อนหวาน อ่อนโยนผู้ประพันธ์ได้นำแนวทำนองหลักของนกมีนแบบเพลงไทยเดิมมาบางส่วนแล้วได้เรียบเรียงแนวทำนอง แนวสนับสุนและแนวประสานขึ้นมาใหม่ โดยมีแนวคิดการใช้พื้นผิวแบบเฮเทอโรโฟนี (Heterophony) โดยการประสานเสียงแบบดนตรีไทยโดยมีลักษณะการยึดโครงสร้างทำนองหลักจากลูกตกแต่มีการพัฒนาไปคล้ายๆ การแปรทำนอง (Variation) โดยบรรเลงไปพร้อมๆกัน ในบางช่วงมีการนำลักษณะธรรมชาติของเครื่องดนตรีมาเรียบเรียงโดยแทนเสียงนกร้องในธรรมชาติด้วยเทคนิคของเครื่องดนตรีและสร้างกระสวนจังหวะที่สอดคล้อง มีใช้การประสานเสียงแบบโครมาติกในบางช่วง มีการใช้บันไดเสียง 5 เสียง (Pentatonic Scale) โดยนำมาปรับย้ายศูนย์กลางเสียงไปเรื่อยๆ ศูนย์กลางเสียงหลักของเพลงจะเป็น C และ G สังเกตลักษณะของบทเพลงเป็นลักษณะตอน (Sectional Form) ที่ขึ้นอยู่กับสังคีตลักษณะ สามตอน (Ternary Form) ขนาดใหญ่

จากงานสร้างสรรค์ด้านการประพันธ์เพลงนี้ผู้ประพันธ์เพลงมุ่งหวังที่จะสร้างและเพิ่มเติมองค์ความรู้ด้านการประพันธ์เพลง เทคนิคการบรรเลงฟลูตรวมถึงการวิเคราะห์บทเพลง ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของบทประพันธ์เพลงเชิงอนุรักษ์และพัฒนาจากเพลงไทยเดิม ที่แสดงเอกลักษณ์ของชนชาติไทย นำเสนอสู่รูปแบบวงดนตรีตะวันตก และบนพื้นฐานทฤษฎีการประพันธ์เพลงตะวันตก นอกจากนี้ยังคาดหวังถึงนำไปใช้ในการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาของไทย ในวิชาการวิเคราะห์ วิชาการประพันธ์เพลง และวิชาเรียบเรียงวงดุริยางค์ โดยใช้เทคนิควิธีการประพันธ์เพลงและวิธีการบรรเลงที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นด้านระบบการใช้กลุ่มดนตรีที่เป็นลักษณะสำคัญของไทยเดิม พื้นผิวหรือเนื้อดนตรี การใช้เสียงประสาน ระดับเสียงและรูปแบบจังหวะในมิติต่างๆ รวมถึงแนวคิด เทคนิค และวิธีการบรรเลงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของนักฟลูต กระนั้นผู้ประพันธ์เพลงก็มีอิสระอย่างมากที่จะใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของตัวเอง แต่ก็ต้องคำนึงถึงแนวคิดหลักในการประพันธ์ที่ตั้งไว้ เนื่องจากฟลูตมีลักษณะโทนเสียงที่เหมือนกัน ทำให้ต้องวางแนวเสียงที่สำคัญกระจายไปทุก ๆ แนวอย่างเหมาะสม

การแสดงครั้งแรก

บทประพันธ์เพลงนกขมิ้นสำหรับวงฟลูตควินเต็ต นำออกแสดงเผยแพร่ต่อสาธารณชนในงานแสดงและบรรยายเชิงงานสร้างสรรค์ ขึ้นนี้ประพันธ์ขึ้นเพื่อแสดงในงาน Flute Couse and Concert with Dalcroze inspire movement and Body Mapping 2017 ซึ่งได้รับเกียรติแสดงบทประพันธ์นี้จากนักฟลูตชาวไทยและนักฟลูตชาวต่างชาติที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติแสดงที่ห้องแสดงดนตรี อาคาร 29 ชั้น 6 วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาในวันพุธที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2559

สมาชิวงฟลูตควินเต็ต

1. **Elisabeth Dooner** นักฟลูตชาวสก๊อตแลนด์ อดีตสมาชิวงสก็อตติชแชมเบอร์ออร์เคสตรา (Scottish Chamber Orchestra) เคยเดินทางแสดงดนตรีในหลายประเทศ ปัจจุบันเป็นอาจารย์สอนฟลูตที่สถาบันดนตรีสก็อตแลนด์ (Royal Conservatoire of Scotland)

2. **Sarah Newbold** นักฟลูตชาวอังกฤษ สมาชิกวงเซนต์มาร์ตินอินเดอะฟิลด์ (St. Martin in-the-Fields) และวงนิวลอนดอนออร์เคสตรา (New London Orchestra) ในปี ค.ศ. 1989 ได้รับตำแหน่งศาสตราจารย์ประจำสถาบันดนตรีกิลฮอลล์ (Guildhall School of Music & Drama) เดินทางแสดงดนตรีในหลายประเทศ

3. **Alice Orton** นักฟลูตชาวสก๊อตแลนด์ เป็นลูกสาวของ Elisabeth Dooner แสดงดนตรีได้ทุกประเภท เดินทางแสดงดนตรีในประเทศต่างๆ ร่วมกับนักแอดคอดีเยนปัจจุบันเป็นหัวหน้าภาควิชาดนตรี ที่โรงเรียนนานาชาติเซนต์แอนดรู (St Andrews International School) กรุงเทพมหานคร

4. **อาจารย์ธีรวัฒน์ ประภารัตน์เมธีรัฐ** นักฟลูตชาวไทย จบการศึกษาด้านการแสดงดนตรีจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นสมาชิวงออร์เคสตราชั้นนำของประเทศปัจจุบันเป็นอาจารย์สอนฟลูตที่วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

5. **ดร.ศิริพร จินะณรงค์** นักฟลูตชาวไทย จบการศึกษาจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและ มหาวิทยาลัยอินเดียนา (Indiana University) ประเทศสหรัฐอเมริกา และที่มหาวิทยาลัยซานฟรานซิสโกสเตท (San Francisco State University) ปัจจุบันเป็นผู้บริหารบริษัทเมโลดีโซลูชั่น

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

ณัชชา พันธุ์เจริญ. (2552). **พจนานุกรมศัพท์ดุริยางคศิลป์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เกศกะรัต.

_____. (2553). **สังคีตลักษณ์และการวิเคราะห์**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เกศกะรัต.

ณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร. (2552). **การประพันธ์เพลงร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

_____. (2553). **อรรถาธิบายและบทวิเคราะห์บทเพลงที่ประพันธ์โดย ณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร**. กรุงเทพฯ:

ธนาเพรศ.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2548). **ศัพท์ดนตรีสากล**. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

วีระชาติ เปรมานนท์. (2537). **ปรัชญาและเทคนิคการแต่งเพลงร่วมสมัยไทย**. กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โน้ตเพลง

Weber, Carl Maria Von. (1810). **Seven Waltz for Four Flutes**. 21 มีนาคม, 2560, จาก www.free-scores.com

URL <http://www.free-scores.com/download-sheet-music.php?pdf=12636>

Weber, Carl Maria Von. (1810). **German Dance No.2 in G for Four Flutes**. 21 มีนาคม, 2560, จาก

www.scoreexchange.com URL <https://www.scoreexchange.com/scores/51682.html>

Kohler,Ernesco. (2013). **Double Tonguing from 25 Romantic Studies**. 29 มีนาคม, 2560, จาก www.flutetunes.com URL

<https://www.flutetunes.com/tunes.php?id=1711>

Kohler,Ernesco. (2013). **The Wind from 25 Romantic Studies**. 29 มีนาคม, 2560, จาก www.flutetunes.com URL

<https://www.flutetunes.com/tunes.php?id=1711>

Kohler,Ernesco. (2013). **The Cuckoo and the Nightingale**. 29 มีนาคม, 2560, จาก www.flutetunes.com URL

<https://www.flutetunes.com/tunes.php?id=1711>